



BRATR
CADEFAEL

ELLIS PETERS

Splátka
RŮŽÍ



LEGENDÁRNÍ
HISTORICKÁ DETEKTIVKA

Splátka
RŮŽÍ



**KNIHY ELLIS PETERS
V NAKLADATELSTVÍ MYSTERY PRESS**

Bratr Cadfael

Zázrak svaté Winifredy
Splátka růží

Připravujeme

Poustevník z Eytonského lesa
Jeden mrtvý navíc

BRATR CADEFAEL

ELLIS PETERS

Splátka RŮŽÍ



PŘELOŽILA
STANISLAVA
POŠUSTOVÁ-MENŠÍKOVÁ



MYSTERY PRESS

2020

Tato kniha je beletristické dílo. Jména, postavy, organizace, místa a události v ní uvedené jsou buď výplodem autorovy představivosti, nebo jsou použity ve fiktivním kontextu.

Tato kniha ani žádná její část nesmějí být kopírovány, zálohovány ani šířeny v jakékoli podobě a jakýmkoli způsobem bez písemného souhlasu nakladatele.

Copyright © Ellis Peters, 1986
Translation © Stanislava Pošustová-Menšíková, 2000
Cover Illustration © Lubomír Kupčák, 2020
Cover Art © Lukáš Tuma, 2020
Czech Edition © Mystery Press, Praha 2020

~~GB~~ -, !, Sl+), , !&*!* ~~fix~~

I

Chladna trvala na jaře 1142 dlouho do dubna a ani na začátku května se příliš neoteplilo, takže všechno přicházelo pomalu a zdráhavě. Ptáci posedávali na střeších a hledali teplá místa k hřadování. Včely dlouho spaly, spotřebovaly zásoby a bylo je nutno přikrmovat, nebyly ani žádné časně rozpuklé květy na stromech, které by opylovaly. Na zahradách nemělo smysl sít, protože všechna semena by shnila nebo by je v půdě příliš studené na klíčení něco sežralo.

I lidské záležitosti zmrazil tentýž ochromující chlad a zdálo se, že všechno zůstává v zimním spánku. Strany tajily dech. Král Štěpán po prvním rozjaření ze svobody a po velikonoční výpravě na sever, kde se snažil znovu navázat zpřetrhané nitky svého vlivu, onemocněl na jihu tak těžce, že se po celé Anglii rozšířila pověst o jeho smrti. Jeho sestřenice a sokyně císařovna Matylda opatrně přesunula své velitelské stanoviště do Oxfordu a tam trpělivě a marně vyčkávala, kdy se pověst promění

v pravdu, čemuž se ovšem Štěpán tvrdohlavě bránil. Ještě si měl s onou dámou co vyřizovat a díky své konstituci se dokázal i s touto zhoubnou horečkou docela dobře vypořádat. Koncem května byl opět zdrav a v plné síle.

V prvních dnech června se dlouhý skoromráz konečně zlomil. Jedovatý vítr se změnil ve vlídný vánek, slunce vyšlo nad zemí jako pohlazení teplé ruky, semínka se v zemi pohnula a vystrčila zelené lístky a na zahradách i na lukách se jako zlatá, fialová a bílá pěna objevily květy, o to dychtivěji, že musely tak dlouho čekat. S radostným chvatem začalo opožděné setí. A král Štěpán, jako obr, který se vyprostil z ochromujícího zakletí, přímo z rekonvalescence propukl v horlivou činnost, vrhl se na přístav Wareham, nejvýchodnější z těch, k nimž dosud mohli jeho nepřátelé, a zmocnil se města i hradu takřka bez jediného škrábnutí.

„A míří na sever k Cirencesteru,“ hlásil Hugh Beringar, celý rozjařený tou novinou, „aby likvidoval císařovny předsunuté výspy jednu po druhé. Jen jestli mu ten záchvat energie vydrží.“ Jedinou osudnou vadou králova válečnického temperamentu totiž bylo, že nedokázal dlouho pokračovat v tažení, pokud se nedočkal okamžitých výsledků, a byl schopen po třech dnech zrušit obklíčení a vydat se obléhat jinam, takže zbytečně promarnil energii vynaloženou na obě akce. „Třeba to ještě všechno dobře skončí!“

Bratr Cadfael, zaneprázdňený vlastními užšími zájmy, nespouštěl oči ze zeleninových záhonů za zdí své bylinkové zahrady a zkusmo palcem nohy dloubal do půdy, která po vlídném ranním dešti ztmavla a zvláčněla.

„Mrkev,“ pravil zamyšleně, „by už správně měla být měsíc v zemi, a první ředkvičky budou dřevnaté a svaštělé jako stará

kůže, ale od nynějška možná budeme mít úrodu štavnatější. Ještě štěstí, že stromy nerozkvetly, dokud se neprobudily včely, ale i tak bude letos sklizeň hubená. Všechno je o čtyři týdny opožděné, počasí to ovšem vždycky nějak dohoní. Říkal jste Wareham. Co je s Warehamem?“

„Ale Štěpán ho dobyl, město, hrad, přístav, všecko. Takže zabouchl Robertovi z Gloucesteru, který odtamtud teprve před deseti dny odplul, dveře před nosem. Zpráva přišla před třemi dny. Zdá se, že se císařovna se svým bratrem sešla v Devizes, a usoudili, že je nejvyšší čas, aby její manžel věnoval trochu pozornosti jejím záležitostem a přišel jí osobně pomoci zmocnit se Štěpánovy koruny. Poslali za Geoffreym do Normandie vyslance, ale on vzkázal, že má samozřejmě nejlepší úmysly, avšak ty muže, které k němu poslali, nezná ani osobně, ani podle pověsti, a nerad by jednal s kýmkoli jiným než se samotným hrabětem z Gloucesteru. ‚Pokud nepřiplate Robert, je zbytečné posílat za mnou někoho jiného,‘ prohlásil Geoffrey.“

Cadfael se na okamžik odpoutal od opožděné sadby. „A Robert se nechal přemluvit?“ podivil se.

„Velmi nerad. Báł se svěřit sestru věrnosti lidí, kteří ji po pohromě ve Westminsteru byli ochotni opustit, a pochybuji, že by si dělal velké naděje, že z hraběte z Anjou něco vyrazí. Ale přemluvit se nechal. A z Warehamu vyplul rozhodně snadněji, než se tam bude vracet, když jej nyní drží král. To byl dobrý, rychlý tah. Jen aby to teď vydržel!“

„Sloužili jsme děkovnou mši za jeho uzdravení,“ prohodil Cadfael nepřítomně a vytrhl ze záhonu máty vyčouhlý bodlák. „Čím to, že plevel roste třikrát rychleji než rostliny, o které se

tak pečlivě staráme? Před třemi dny tu vůbec nebyl. Kdyby takhle rostla kapusta, zítra bych ji mohl přepichovat.“

„Vaše modlitby jistě posílí Štěpánovu rozhodnost,“ opáčil Hugh, ale neznělo to moc přesvědčeně. „Ještě vám sem do zahrady nedali žádného pomocníka? Je nejvyšší čas, v tuhle dobu je tady práce víc než pro jednoho.“

„To jsem říkal dnes ráno při kapitule. Nemám tuchy, koho mi nabídnou. Převor Robert má mezi mladšími pár takových, kterých by se rád zbavil a hodil je na krk mně. Naštěstí ti, na které si nepotrpí, mívají spíš víc než míň vtipu a ducha než ostatní. Třeba ještě budu mít na uředníka štěstí.“

Narovnal záda a rozhlížel se po čerstvě zrytých záhonech a hráškových polích, která se svažovala k potoku Meole. V duchu shovívavě vzpomínal na své poslední pomocníky v herbáriu. Na mohutného, veselého, hezkého bratra Jana, který do kláštera zabloudil omylem a vycouval z něj, ne bez pomoci přátel, ve Walesu, aby vyměnil úlohu bratra za roli manžela a otce, a na bratra Marka, který sem přišel jako nedorostlý a podvyživený šestnáctiletý chlapec, ostýchavý a zamlklý, a dorostl do projasněné zralosti ducha, která ho nevyhnutelně přitáhla ke kněžství. Cadfaelovi se po bratru Markovi stále ještě stýskalo, třebaže nyní sloužil v kapli biskupa z Lichfieldu a už byl diakonem. A po Markovi přišel veselý, sebejistý a nemotorný bratr Oswin, který teď konal svou roční službu u Svatého Jiljí na okraji města. Kdo bude další? přemítal Cadfael. Oblečte deseti mládencům stejné vybledle černé kutny, oholte jim hlavy, podřídte je jedinému horáriu den po dni, rok po roce, a přeče budou nevyléčitelně každý jiný, každý jedinečný. Díky Bohu!

„Ať vám pošlou, koho chtějí,“ poznamenal Hugh, zatímco s ním kráčel po široké travnaté pěšině okolo sádek, „než od vás odejde, uděláte z něj někoho jiného. Proč by na vás plýtvali takovou milou svatou prostotou, jako je Rhun? Ten už je hotový, hotový už přišel na svět. Vy dostáváte ty neohlazené, nepoddajné, nestálé, abyste je zpracoval. Jenomže je nikdy nezpracujete tak, jak se očekává,“ dodal se zábleskem úsměvu a hodil okem po příteli.

„Rhun si vzal na starost oltář svaté Winifredy,“ řekl Cadfael. „Má na té dámě vlastnický zájem. Sám pro ni vyrábí svíčky a půjčuje si ode mne esence, aby jí je navoněl. Kdepak, Rhun si své povinnosti najde sám a nikdo se mu nepostaví do cesty. On a ona se o to společně postarají.“

Přešli pěší můstek přes strouhu k rybníkům a mlýnu a oclili se v růžové zahradě. Přistřížené keře zatím příliš nepovyrostly, ale konečně se nalévala první poupata, zelené obaly pukaly a ukazovaly srpečky červené a bílé. „Teď už se rychle rozvíjí,“ spokojeně prohlásil Cadfael. „Potřebovaly jen trochu tepla. Už jsem byl zvědavý, jestli vdova Perleová dostane letos svou splátku včas, ale když dohánějí ztracený čas tyhle, její bílé určitě také. Byl by to smutný rok, kdyby do dvaadvacátého června žádné růže nerozkvetly!“

„Vdova Perleová? Ach tak, mladá Vestierová!“ odvětil Hugh. „Už si vzpomínám! Takže se platí na den svaté Winifredy? Kolik je to let, co vám dala ten dar?“

„Teď jí budeme její roční splátku dávat počtvrté. Jedna bílá růže z keře v její bývalé zahradě, k dodání ve svátek přenesení svaté Winifredy –“

„Údajného přenesení,“ vycenil zuby Hugh. „Měl byste se červenat, když o něm mluvíte.“

„Taky se červenám, ale kdo to na mně při mém opálení pozná?“ Opravdu, pleť měl dlouhými léty života pod širým nebem na Východě i na Západě růžově zhnědlou tak do hloubky, že zimou jenom maličko ztrácela lesk, a ten jí zas pravidelně vracelo léto.

„Dala si pouze skromný požadavek,“ zamýšleně poznamenal Hugh, když došli k druhému dřevěnému můstku přes kanál napájející dům pro hosty „Většina bohatých kupců u nás ve městě si cení majetku mnohem víc než růží.“

„Ztratila, čeho si cenila nejvíce,“ opáčil Cadfael. „Manžela i děcko, oba ve třech týdnech. On zemřel a ona potratila.“

Nevydržela by žít sama v domě, kde byli spolu šťastní. Právě proto, že si ho cenila, chtěla jej obětovat Bohu, a ne přihrnout na hromádku k ostatnímu majetku, který i tak víc než stačil na zaopatření pro ni i pro všechny její příbuzné a dělníky. Výtěžek se dává na celoroční osvětlení a výzdobu mariánského oltáře. Tak si to vyvolila. Podržela si jen jeden spojovací článek – jednu růži ročně. Byl to moc hezký člověk, ten Edred Perle,“ potřásl Cadfael lehce hlavou nad křehkostí krásy, „viděl jsem ho hubnout na kost spalující horečkou a ničím jsem ji nedokázal srazit. Na to člověk nezapomene.“

„Vždyt jste takových viděl spoustu,“ rozumně namítl Hugh. „Tady i na syrských polích před lety.“

„To ano! A slyšel jste ode mne někdy, že bych na některého z nich zapomněl? Přesto, mladý, pěkný mužský, uvadlý, ještě než dozrál do nejlepších let, a jeho ženě nezůstalo ani děcko, aby si ho mohla připomínat... Uznejte, že je to smutný případ.“

„Je mladá,“ odvětil s lhostejnou věcností Hugh, myšlenkami jinde. „Měla by se znovu vdát.“

„To si myslí nejeden měšťanský tatík ve městě,“ ušklíbl se Cadfael, „když je tak bohatá a je jedinou paní Vestierova soukenictví. Bojím se ale, že po tom, co ztratila, se těžko smíří se šedivým starým skrblíkem jako Godfrey Fuller, který už dvě ženy pochoval a na obou vydělal, a teď pokukuje po dalším majetku, který by mu přinesla třetí. Nebo s nějakým mladým frajírkem, který hledá snadné živobytí!“

„Jako například?“ pobaveně se zeptal Hugh.

„Mohl bych jmenovat dva nebo tři. Například synáček Williama Hyndea, jestli se dá věřit drbům. A ten mladík, co dělá předáka jejím tkalcům, je velmi pohledný a myslí si, že má u ní šanci. Prý i její soused sedlář pomýšlí na ženění a připadá mu, že by docela ušla.“

Hugh se přátelsky rozesmál a bujaře ho plácl do ramene, když vcházeli na velké nádvoří do tichého, cílevědomého ruchu před mší. „Kolik očí a uší máte v každé ulici v Shrewsbury? Byl bych rád, kdyby moji zpravodajové věděli aspoň polovičku. Škoda, že váš vliv nesahá až do Normandie. Třeba bych se něco dozvěděl o tom, co chystají Robert a Geoffrey. I když myslím,“ opět zvažněl a vrátil se ke svým starostem, „že Geoffreymu mnohem víc záleží na dobytí Normandie a nebude chtít mařit čas v Anglii. Podle všech zpráv tam rychle postupuje a stěží teď couvne. Mnohem spíš přiměje Roberta, aby mu pomohl tam, než by sám nabídl nějakou pomoc Robertovi.“

„Rozhodně nejeví velký zájem o manželku,“ přisvědčil suše Cadfael, „ani o její ambice. No, uvidíme, jestli s ním Robert pohne. Půjdete dnes ráno na mši?“

„Ne, zítra odjíždím na týden nebo na čtrnáct dní do Maesbury. Už měli dávno začít stríhat ovce, ale kvůli té zimě to odkládali.“

Teď budou v plné práci. Nechám tam Aline a Gilese přes celé léto. Budu sem ovšem jezdit podle potřeby.“

„Léto bez Aline a bez kmotřence,“ káravě se ozval Cadfael, „je novinka, která se na mě nemá vybafnout takhle bez přípravy. Nestydíte se?“

„Ani za mák! Mimo jiné jsem totiž přišel i proto, abych vás dnes pozval na večeri k nám, než časně ráno odjedeme. Opat Radulfus vám dává svolení a požehnání. Tak se jděte pomodlit, abychom měli pěkné počasí a šťastnou cestu,“ bodře vybídl přítele Hugh a rázně ho postrčil k nároží křížové chodby a jižním dveřím kostela.

Byla to čirá náhoda, nebo symbol oné podivné nutnosti, která přivádí skutečnost v patách za vzpomínkou, že v řídké skupince zbožných ve farní části kostela stála při klášterní mši i vdova Perleová? Za farním oltářem pokaždé klečovalo pár laiků, jednak ti, kteří z nějakého důvodu vynechali svou farní mši, jednak staří a osamělí, kteří vyplňovali čas zbožností přesahující rámec povinnosti, jednak ti, kdo měli nějaké zvláštní osobní prosby a hledali mimořádnou příležitost přístupu k milosti. Ba i takoví, kteří měli v Předklášteří nějaké jiné jednání a vítali chvíli klidu k zamyšlení. K těm patřila vdova Perleová.

Ze své lavice v chóru viděl bratr Cadfael za hmotou farního oltáře právě jen sličný obrys její hlavy, ramene a paže. Bylo to zvláštní, že žena tak tichá a nevtíravá se přesto dala poznat i při tak neúplném pohledu. Snad to bylo tím, jak držela svá rovná útlá ramena, nebo velikou spoustou hnědých vlasů, které jí obtěžkávaly hlavu zbožně skloněnou nad sepjatýma rukama, jež mu zakrýval oltář. Bylo jí teprve pětadvacet a prožila pouhé tři roky šťastného manželství, vedla však svůj ochuzený a osamělý

život bez rozruchu a bez nářků, svědomitě se starala o podnik, který jí neskýtal žádné osobní potěšení, a čelila vyhlídce na trvalou osamělost s klidným vzezřením a překvapivou dávkou čínorodosti. Ve štěstí či v neštěstí je žití povinnost a musí se konat důkladně.

Ještě že není úplně sama, pomyslel si Cadfael, že má u sebe matčinu sestru, která jí dělá hospodyni v domě, kde nyní žije, nad krámem, a bratrance, svědomitého předáka a správce, který jí snímá z ramenou břímě podnikání. A jednu růži ročně jako pravidelnou splátku za dům a zahradu v Předklášteří, kde zemřel její manžel. Jediné gesto prudkého citu, hoře a ztráty, které kdy učinila – to, že se dobrovolně vzdala svého nejcennějšího majetku, domu, kde byla šťastná, a vyžádala si jen tu jedinou upomínku a nic víc.

Judita Perleová, rozená Judita Vestierová, dědička největšího soukenictví ve městě, nebyla krasavice. Nesla se však s důstojností, jež upoutala zrak i v davu na jarmarku, na ženu byla nadprůměrně vysoká, štíhlá, vzpřímená a s mimořádně ušlechtilým držením těla a chůzí. Silné pletence lesklých světlehnědých vlasů v barvě vyzrálého dubového dřeva korunovaly bledou tvář, jež se zužovala od širokého a vysokého čela ke špičaté bradě přes silné lícní kosti, propadlé tváře a výrazná, hbitá ústa, trochu široká na to, aby byla krásná, avšak elegantního tvaru. Oči měla sytě šedé, velmi jasné a široké. Nic neprozrazovaly a nic netajily. Cadfael na ni před čtyřmi lety hleděl přes smrtelné lože jejího manžela a ona nesklopila víčka ani neodvrátila pohled, ale neuhýbavě se dívala, jak jí životní štěstí neúprosně proklouzává mezi prsty. Dva týdny nato potratila a přišla i o své dítě. Edred jí nezanechal vůbec nic.

Hugh má pravdu, pomyslel si Cadfael a nutil se myslí vrátit k obřadu. Je mladá, měla by se znovu vdát.

Červnové světlo nyní k polednímu a za plného slunce padalo dlouhými zlatými pruhy do chóru a do řad bratrů a obeden-ciářů naproti. Tady zlatilo půl tváře a druhou půli halilo zesíle-ným stínem, tady nutilo oslněné oči v pobledlé tváři mžikat. Do klenby nahoře se odrážela měkká tlumená zář a zdůrazňo-vala plastičnost listových kamenných hlavic. Zdálo se, že hud-ba a světlo se snoubí jen tam v nadhlavníku. Léto konečně po dlouhém zimování váhavě vcházelo do kostela.

Zdálo se, že nejen bratru Cadfaelovi se myšlenky toulají, místo aby byly pevně zaměřeny. Bratr Anselm, předzpěvák, pohroužený do zpěvu, zvedal uchvácený obličej k světlu, oči za-vřené, neboť znal každý tón bez přemýšlení a čtení. Avšak bra-tr Eluric, strážce mariánského oltáře v mariánské kapli, vedle něj odpovídal nepřítomně, hlavu otočenu k farnímu oltáři a k tichému švelení rezponzorií za ním.

Bratr Eluric byl klášterní dítě, teprve nedávno se stal plno-právným bratrem a tento zvláštní úkol mu byl svěřen pro jeho nespornou zasloužilost, přes výhrady, jež byly pocitovány k udělování úřadů odchovancům kláštera, alespoň dokud ne-byli již nějaké roky dospělí. Cadfael to odjakživa považoval za nerozumnou výhradu, vždyť děti vyrostlé v klášteře byly pova-žovány za dokonalá nevinátka, rovná andělům, kdežto *conver-si*, ti, kdo přišli k mnišskému životu dobrovolně a v dospělosti, byli bojující světci, kteří vytrvali vzdor svým nedokonalostem a přemohli je. Tak je klasifikoval svatý Anselm a nařídil, aby se nikdy neopvažovali navzájem si vyčítat a nikdy si nezáviděli. Přesto se v důležitých úřadech dávala přednost konvertitům,

snad proto, že měli zkušenosti s proradností, složitostmi a pokušeními světa kolem. Avšak péče o oltář, jeho osvětlení, roušky, zvláštní modlitby, které mu přináležejí, mohla být právem svěřena neviňátku.

Bratru Elurikovi již bylo přes dvacet, byl nejučenější a nejzbožnější ze svých vrstevníků a byl to vysoký, urostlý mladý muž s černými vlasy i očima. Byl v klášteře od tří let a nic mimo něj neznal. Neobeznámen s hříchem, cítil se jím o to víc pronásledován jako nějakým neznámým netvorem, horlivě se zpovídal a pitval své zcela nepatrné slabůstky s kajícností hodnou smrtelných hříchů. Bylo to zvláštní, že mladík tak přesvědomitý věnuje svatému obřadu tak malou pozornost. Bradu měl položenou na rameni, ústa nehybná, zapomínal na slova žalmu. A díval se přesně tam, kam se sotva před chvíličkou díval Cadfael. Z Elurikovy lavice však muselo být vidět víc, uvažoval Cadfael: odvrácenou tvář, sepjaté ruce, záhyby látky na prsou.

Zdálo se, že mu ten pohled neskýtá žádnou radost, ale jen křehké, chvějivé napětí jako nataženému luku. Když se vzpamatoval a odtrhl pohled, byla to křeč, která jím otrásla od hlavy k patě.

Vida, vida, řekl si Cadfael, kterému svitlo. A za osm dní jí bude muset odnést tu růži jako splátku. Měli ten úkol svěřit nějakému otrlému starému hříšníkovvi, jako jsem já, který by se na ni podíval se zalíbením a vrátil se neznepokojený a neznepokojující, ne tomuhle zranitelnému chlapci, který určitě nebyl sám se ženou v jedné místnosti od té doby, co si ho matka nechala vzít z náruče. Škoda, že to udělala!

Přitom je tato nešťastná dívka vtělením všeho, co ho muselo nejbolestněji dojímat, vážná, smutná, s truchlivou minulostí,

a přece ovládaná a klidná jako sama Panna Maria. A on k ní přichází s bílou růží, a když si ji předávají, jejich ruce se možná dotknou. Vida, teď si vzpomínám, jak Anselm říkal, že je tak trochu básník. Jaké nepředloženosti pácháme bez sebemenšího zlého úmyslu!

Už bylo pozdě věnovat se náležitému úkolu, modlitbám a chvále. Upokojil se nadějí, že dříve, než stačí bratři po obřadu vyjít z chóru, paní už bude pryč.

Bůh milostivě dal, že byla.

Ukázalo se však, že nešla nikam dál než do Cadfaelovy dílny v herbáriu, kde ji našel trpělivě čekat před otevřenými dveřmi, když přišel slít odvar, jež nechal před mší chladnout. Čelo měla hladké, hlas mírný a všechno na ní bylo věčné a rozumné. Nic nevěděla o ohni, který spaloval Elurika. Cadfael ji pozval dál. Vešla pod pohupující se svazečky bylin, jež švelily nahoře pod trámy.

„Jednou jste mi dělal mast, bratře Cadfaele, jestli si vzpomínáte, na vyrážku na rukách. Jedné z mých česaček se při práci s čerstvou stříží dělají pupínky. Ale ne každý rok – to je také divné. Letos se jí udělaly zas.“

„Vzpomínám si,“ přisvědčil Cadfael. „Bylo to před třemi lety. Ano, recept vím. Mohu vám udělat čerstvou mast za pár minut, máte-li čas počkat.“

Zdálo se, že má. Posadila se na dřevěnou lavici u trámové stěny, přitáhla si tmavou sukni k nohám a seděla v koutku chaty velmi vzpřímeně a nehybně, zatímco Cadfael sáhl po moždíři a paličce a váze s mosaznými závažíčky.

„A jak se vede vám?“ zeptal se nad vepřovým sádlem a bylinnými oleji. „Nahoře ve městě.“

„Celkem dobře,“ odpověděla klidně. „S podnikem mám spoustu práce a stříhání vlny dopadlo líp, než jsem se obávala. Nemohu si stěžovat. Není to zvláštní,“ pokračovala, „že vlna působí Branwen tuhle vyrážku, když se mnoha lidem léčí kožní nemoci tukem z ovčí vlny?“

„Stávají se takové podivnosti. Jsou rostliny, kterých se někteří lidé nemohou dotknout bez následků. Nikdo neví proč. Učíme se pozorováním. Vzpomínám si, že jste s touhle mastí měla dobré výsledky.“

„Ano, ruce se jí velmi rychle zahojily. Asi bych ji ale neměla nechávat u česání a místo toho ji naučit tkát. Když bude vlna vypraná, obarvená a spředená, třeba s ní bude moci zacházet bez nebezpečí. Je to dobré děvče, brzy by se to naučila.“

Cadfaelovi, který pracoval zády k ní, připadalo, že mluví, aby vyplnila ticho, zatímco přemýšlí o něčem, co je velmi vzdálené tomu, co říká. Nijak zvlášť ho nepřekvapilo, když najednou pronesla docela jiným hlasem, prudce a odhodlaně: „Bratře Cadfaele, přemýšlím o tom, že bych šla do kláštera. Vážně o tom přemýšlím! Svět není tak žádoucí, abych jej váhala opustit, a mé postavení není tak nadějně, abych se odvažovala těšit na lepší časy. Podnik se beze mě docela dobře obejde; bratránek Miles jej vede velmi výnosně a cení si ho víc než já. Ano, plním své povinnosti celkem dobře, odmalička mě to učili, ale on by to mohl dělat stejně i beze mne. Proč bych se tedy měla rozmyslet?“

Cadfael se k ní obrátil tváří, moždír na dlani. „Řekla jste to své tetě a bratranci?“

„Zmínila jsem se o tom.“

„A co na to říkají?“

„Nic. Nechávej to na mně. Miles nechce doporučovat ani radit, mává nad tím rukou. Myslím, že mě nebere vážně. Teta – znáte ji trochu? Je vdova jako já a pořád nad tím naříká, i po létech. Hlásá, že klášter znamená pokoj a osvobození od světských starostí. Ale to říká pořád a já přitom vím, že je ve skutečnosti docela spokojená se svým pohodlným životem. Já žiji, bratře Cadfaele, pracuji, ale spokojená nejsem. Odejít do kláštera by bylo něco pevného a stálého.“

„A nesprávného,“ opáčil pevně Cadfael. „Alespoň pro vás.“

„Proč by to bylo nesprávné?“ odsekla Judita vyzývavě. Kápě jí sklouzla z hlavy a mohutný pletenec světlehnědých vlasů, stříbřitý jako žilkovaný dub, slabounce zářil v tlumeném světle.

„Nikdo by si neměl zvolit klášter jako východisko z nouze, a to byste udělala vy. Tam se musí jít z upřímné touhy, anebo vůbec ne. Nestačí chtít uniknout světu venku, musíte planout touhou po světě uvnitř.“

„U vás to tak bylo?“ usmála se a její strohá tvář se náhle na okamžik teple rozzářila.

Chvilíčku o tom opatrně přemýšlel. „Já k tomu přišel pozdě a můj oheň možná jen doutnal,“ přiznal nakonec poctivě, „ale svítil dost na to, aby mi ukázal cestu k tomu, co jsem si přál. Utíkal jsem k něčemu, ne od něčeho.“

Podívala se mu do očí svýma zarážejícím, přímočarým pohledem a pravila s bezprostřední, neveselou uvážlivostí: „Nikdy vás, bratře Cadfaele, nenapadlo, že žena může mít víc důvodů od něčeho utíkat, než jste měl kdy vy? Víc nebezpečí, před nimiž by utíkala, a méně jiných možností než útěk?“

„To je pravda,“ přitakal Cadfael a pilně míchal. „Ale vy, jak vím, jste na tom líp než mnoho jiných, můžete si stát na svém,

a mimoto máte větší odvalu než leckterý muž. Jste svou paní, vaši příbuzní závisejí na vás, a ne vy na nich. Nemáte žádného lenního pána, který by si přisvojoval právo rozhodovat o vaší budoucnosti, nikdo vás nemůže přinutit k druhému sňatku – ano, slyšel jsem, že by si to mnozí dali líbit, ale nemají nad vámi žádnou moc. Váš otec nežije, nemůže vás ovlivnit žádný starší příbuzný. Ať vás muži sužují, jak chtějí, ať vás vaše starosti jakkoli unavují, víte, že na ně víc než stačíte. A to, co jste ztratila,“ řekl po kratičkém zaváhání, zda má zajít tak daleko, „je ztracené jen v tomhle světě. Čekání není snadné, ale věřte mi, není o nic těžší uprostřed protivných a rušivých vlivů světa než v samotě a tichu kláštera. Viděl jsem muže, kteří tu chybu udělali ze stejně rozumného důvodu, a trpěli ještě víc tím dvojnásobným ochuzením. Neriskujte to. Nedělejte to, pokud si nejste naprosto jistá, že to chcete, a že to chcete celým srdcem a duší.“

To bylo vše, co se odvážil říci, vše, a snad víc, než měl právo říci. Vyslechla ho, aniž odvrátila pohled. Tíživě na sobě cítil její jasný zrak celou dobu, co pro ni mačkal do kelímku mast a přivazoval víčko, aby ji bezpečně donesla.

„Za dva dny přijede do Shrewsbury sestra Magdalena z benediktinského výsadku v Godrikově Brodu,“ řekl, „pro neteř bratra Edmunda, která se chce připojit k tamním sestřám. O pohnutkách té dívky nic nevím, ale pokud ji sestra Magdalena přijímá za novicku, musí to být z přesvědčení, a dítě bude navíc pod bedlivým dohledem a nedospěje dál než k noviciátu, nebude-li Magdalena ubezpečena o její vnitřní povolnosti. Nechcete si s ní o tom promluvit? Myslím, že už o ní leccos víte.“

„Ano.“ Juditin hlas zněl tiše, přesto v něm byl stín pobavení. „Pohnutky, s nimiž přišla do Godrikova Brodu ona, byly podle mého sotva takové, jaké žádáte vy.“

To nemohl popřít. Sestra Magdalena bývala dlouhé roky stálou milenkou jistého šlechtice a po jeho smrti se začala rozhlížet se soustředěnou rozhodností po jiném poli, kde by mohla uplatnit své nesporné nadání. Klášter si nepochybně zvolila s chladnou hlavou a věcně. Zachraňovalo ji však to, s jakou energií a věrností se mu od svého vstupu věnovala a bezesporu se mu bude věnovat až do smrti.

„Sestra Magdalena,“ připustil Cadfael, „je ve všem, co znám, naprosto jedinečná. Máte pravdu, nešla do kláštera hledat povolání, ale kariéru, a tu také dělá, a pozoruhodnou! Matka Mariana už je staříčká a nevstává z lože; tíže výsadku doléhá cele na bedra Magdaleny a já neznám bedra, která by pro to byla lépe uzpůsobena. Nemyslím, že by vám řekla jako já, že je jen jediný dobrý důvod jít do kláštera, pravá touha po duchovním životě. Tím spíš byste si mohla a měla poslechnout její radu, než uděláte tak vážný krok. A nezapomínejte, že jste mladá, a ona už má nejlepší léta za sebou.“

„A já jsem svoje pochovala,“ řekla Judita velmi pevně jako ten, kdo konstatuje pravdu, bez sebelítosti.

„Dobrá, když jsme u východisek z nouze, dají se nalézt mimo klášter stejně jako v něm. Spravovat podnik, který vybuodovali vaši předkové, poskytovat zaměstnání tolika lidem je samo o sobě dostatečným ospravedlněním života, když není nic lepšího.“

„To mě nijak zvlášt' nezatěžuje,“ odvětila lhostejně. „No, vždyť jsem jen řekla, že o odchodu ze světa přemýšlím. Zatím

se nic nepodniklo. A tak jako tak bych si se sestrou Magdalenou ráda popovídala, protože si opravdu vážím jejího důvtipu a mám dost rozumu, abych předem nezavrhovala nic, co by mohla říci. Dejte mi vědět, až přijede, a já ji pozvu k sobě, nebo přijdu tam, kde bude nocovat.“

Vstala a vzala od něho kelímek masti. Vstojce byla o dva prsty vyšší než on, ale štíhlá a s útlými kostmi. Kdyby nenosila hlavu tak vznešeně, zdály by se pletence jejích vlasů až příliš těžké.

„Růže vám pěkně pučí,“ prohodila, když ji doprovázel po štěrkové pěšině od dílny. „I když vyraší pozdě, nakonec kvetou pokaždé stejně.“

To by mohlo posloužit jako metafora pro život, jak o něm právě rozmlouvali, pomyslel si. Pomlčel však. Raději ji ponechme bystré a pronikavé moudrosti sestry Magdaleny. „A co vaše?“ zeptal se. „O svátku svaté Winifredy bude květů spousta, jen vybírat. Musíte dostat jako splátku ten nejlepší a nejsvěžejší.“

Přes tvář jí přelétl prchavý úsměv a opět zvažněla, oči upřené na pěšinu. „Ano,“ řekla a nic nedodala, přestože se zdálo, že by bylo co. Že by si byla Elurikova soužení všimla a trápilo ji to též? Třikrát už jí nesl růžovou splátku. Jak dlouho pobýval v její přítomnosti? Dvě minuty ročně? Nebo tři? Ale ne, oči Judyty Perleové nezastřel stín žádného muže, žádného živého muže. Přesto si mohla nějak uvědomit ani ne to, že do jejího domu a přítomnosti vstoupil nějaký mladý muž, jako blízkost bolesti, pomyslel si Cadfael.

„Právě tam jdu,“ vytrhla se ze zamyšlení. „Ztratila jsem spou od pěkného pásu, chtěla bych si nechat udělat novou, aby šla k růžičkám, které zdobí kůži, a ke druhému konci. Jsou ze

smaltovaného bronzu. Byl to dárek od Edreda. Kovotepec Niall bude umět ten vzor okopírovat. Je to šikovný řemeslník. Jsem ráda, že opatství našlo pro dům tak dobrého nájemce.“

„Slušný, tichý člověk,“ souhlasil Cadfael, „a o zahradu se dobře stará. Najdete růžový keř ve velmi dobrém stavu.“

Neodpověděla, jenom mu poděkovala za jeho služby, když společně vstupovali na velké nádvoří a tam se rozcházeli, ona dál na Předklášteří k velkému domu za klášterní kovárnou, kde strávila těch pár let života v manželství, on do lavatoria, aby si umyl ruce před obědem. Na nároží křížové chodby se však za ní ohlédl a díval se, dokud neprošla pod klenbou brány a nezmizela mu z očí. Její chůze by se dobře hodila pro abatyši, ale podle něj se stejně dobře vyjíkala u schopné dědičky největšího soukeníka v městě. Šel do refektáře s přesvědčením, že udělal dobře, když ji odrazil od klášterního života. Nyní v něm snad vidí útočiště, mohl by však přijít čas, kdy v něm uvidí vězení, o nic méně svazující proto, že tam vstoupila dobrovolně.



II

Dům na Předklášteří stál kus cesty směrem k travnatému trojúhelníku koňského trhu, kde silnice obcházela nároží klášterní zdi. Nižší zídka na druhé straně silnice uzavírala dvůr, v němž měl kovotepec Niall svůj krám a dílnu, a za ní stál důkladný a pěkný dům s velkou zahradou a kouskem pastviny vzadu. Niall úspěšně vyráběl a prodával všechno od spon a knoflíků, závažíček a špendlíků po kovové hrnce na vaření, džbány a mísy a platil opatství za své prostory slušný nájem. Občas dokonce spolupracoval s jinými od svého řemesla při odlévání zvonů, to však byla velmi vzácná zakázka a vyžadovala cestu na dotyčné místo, aby se těžké zvony nemusely po odlití převážet.

Kovotepec právě zpracovával v koutě krámu okraj tepané plechové mísy a probijákem a kladívkem vyřukával ozdobné listy, když k pultu přistoupila Judita. Světlo jí nezastřeným oknem vedle pracovního stolu měkce dopadalo na tvář a postavu, Niall se otočil, aby se podíval, kdo vešel, a chvíličku strnul

v zahledění s náradím ve svěšených rukách, než je položil a vyšel jí v ústřety

„Služebník, paní! Čím mohu posloužit?“

Sotva se znali, jen jako obchodník a zákaznice, přesto samotný fakt, že on nyní pracoval v domě, který ona dala opatství, způsobil, že si jeden druhého prohlíželi se zvláštní intenzitou. Za těch pár let, co měl svůj obchod pronajatý, u něho byla snad pětkrát, dodával jí špendlíky, háčky ke šněrování živůtků, menší nádoby do kuchyně, matrici pro pečeť Vestierových. Znal její osudy; darování domu z nich udělalo veřejně známou věc. Ona o něm nevěděla skoro nic kromě toho, že se stal nájemcem jejího bývalého majetku a že má ve městě i na Předklášteří dobré jméno jako člověk i jako řemeslník.

Položila na dlouhý pult svůj poškozený pás, pruh pěkné, jemné kůže, výborně opracované a zdobené řádkou malých bronzových růžiček okolo dírek a s bronzovým násadcem chránícím konec pásu. Smaltové plošky mezi vystouplými obrysy byly čisté a lesklé, ale šití na druhém konci povolilo a spona se ztratila.

„Bylo to někde ve městě,“ vysvětlila, „jednou večer po setmění, a vůbec jsem si nevšimla, že mi pás pod pláštěm sklouzl a je pryč. Když jsem se vrátila a hledala ho, podařilo se mi najít jen pás, ale sponu už ne. Bylo blátivo a příkop plný roztáleného sněhu. Byla to moje chyba, věděla jsem, že se trhá, měla jsem to upevnit.“

„Jemná práce,“ prohodil řemeslník a se zájmem ohmatával koncovku. „To jste určitě nekoupila tady?“

„Tady, jenže od flanderského kupce na opatském jarmarku. Hodně jsem jej nosívala, ale od zimy, kdy jsem ztratila sponu,